

Gazdasági társaságok jogvitái hagyományos és alternatív rendezésének lehetőségei

ABSTRACT

The study shows how the litigated legal disputes of international goods transport and forwarding appear and develop in court practice in Hungary. It analyses statistical data and presents the investigation results of court cases in order to discover the outcome of trials and the enforcement of international rules.

In addition to analysis of judicial practice, it points out the possibilities of alternative dispute resolution in legal disputes related to the topic. It examines the chosen topic in detail from several aspects, so that we get a complete picture of the court and alternative dispute resolution solutions for disputes arising in the field of international freight and forwarding.

Keywords: international ■ carriage suit ■ transport ■ mediation

I. BEVEZETÉS

Tanulmányomban arra keresem a választ – fókuszálva a nemzetközi áru fuvarozás és szállítmányozás peresített jogvitáira, – miként jelennek meg és hogyan alakulnak a gazdasági társaságok jogvitái a bírósági gyakorlatban, ítélezésben. Ennek a kérdésnek a megválaszolásához statisztikai adatokat tekintettem át,^[1] melyeket az elemzés módszerével értékeltem. Határozatokat vizsgáltam meg a perek végkimenetelének és a nemzetközi szabályok érvényesülésének felderítése érdekében. Célom az ügyeken keresztül a bírói gyakorlat bemutatása. A peresített jogvitákban azt is vizsgáltam, hogy jelen van-e a békés rendezés igénye a gazdasági társaságok vitáiban – ha igen, ez miként jelenik meg a per

[1] A Székesfehérvári Törvényszék kutatási engedélye és adatközlése alapján készült tartalom.

során. Keresem a választ arra, hogy mi történik azokkal a gazdasági jogvitákkal, amelyek nem kerülnek a bíróságok elé. Keresem a jogviták alternatív megoldási lehetőségeit, van-e helye – ha igen, hol, a vita mely fázisában – a békés megoldásoknak. Azt is vizsgálom, hogy a hagyományos, illetve az alternatív vitarendezés milyen hatást gyakorolhat a nemzetközi gazdasági kapcsolatok területeire, illetve a gazdasági társaságokra.

A közúti fuvarozásról szóló és az UNIDROIT^[2] által kidolgozott nemzetközi egyezményt 1956-ban kötötték meg Genfben (CMR - Convention Relative au Contrat du Transport International de Marchandise par Route). Az egyezményhez Magyarország is csatlakozott, azt az 1971. évi 3. törvényerejű rendelet hirdette ki.^[3] Az egyes fuvarozási ágakat további, külön nemzetközi egyezmények szabályozzák.^[4] A CMR Egyezmény^[5] minden olyan szerződésre érvényes, amely áruknak közúton, járművel, díj ellenében végzett szállításáról szól, ha az áru átvételének helye és a kiszolgáltatásra kijelölt hely – amint ezeket a fuvarozási szerződésben megjelölték – két különböző állam területén van, amelyek közül legalább az egyik szerződő állam. Ez a rendelkezés a felek székhelyére és állampolgárságára tekintet nélkül érvényes.

II. NEMZETKÖZI ÁRUFUVAROZÁSI ÉS SZÁLLÍTMÁNYOZÁSI PEREK SZÁMADATAI AZ ELMŰLT 21 ÉVBEN

A gazdasági társaságok tevékenysége széles területre terjed ki – választásom azért esett a nemzetközi áru fuvarozási és szállítmányozási perek vizsgálatára, mert ezekben a jogvitákban külföldi elem is fellelhető. Ezért ezek az ügyek talán szélesebb képet mutathatnak a nemzetközi színtereken zajló gazdasági mozgásokban az alternatív vitarendezés iránti hajlandóságról. A nemzetközi áru fuvarozási és szállítmányozási perek – a 2017. december 31-ig hatályban volt régi

[2] International Institute for the Unification of Private Law.

[3] Uni-miskolc.hu: Az áruk továbbításával kapcsolatos szerződések.

[4] Például: nemzetközi vasúti áru fuvarozás: CÍM; nemzetközi vasúti poggyászfuvározás: CIV; nemzetközi közúti áru fuvarozás: CMR; nemzetközi légifuvarozási egyezmény: a Varsói Egyezmény; a tengeri hajófuvarozási egyezmény: a Brüsszeli Egyezmény; Uj, jogtar.hu: Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. V. törvényhez, 2021.

[5] Egyezmény a nemzetközi közúti áru fuvarozási szerződésről (CMR) 1. cikk 1. pont.

Pp.^[6] alapján, értékhatártól függetlenül – törvényszéki hatáskörbe^[7] tartoztak. A Pp.^[8] 2021. január 1-től e pereket ismét törvényszéki hatáskörbe utalta.^[9] Statisztikai vizsgálatom tárgyidőszaka a 2001. január 1-től 2021. december 31-ig terjedő időszak, 21 év alatt a törvényszéken befejeződött perek, melyek tárgya a nemzetközi áru fuvarozáshoz, szállítmányozáshoz volt kapcsolható. A vizsgálatból kinyert statisztikai adatokat az alábbi táblázat szemlélteti:

érkezett	befejezett	befejezett ügyekből érdemi befejezések			egyéb, nem érdemi befejezés
		egyezség	bírósági meghagyás	ítélet	
104	102	5	2	40	55

1. táblázat: Nemzetközi áru fuvarozással, szállítmányozással kapcsolatos, a Székesfehérvári Törvényszéken 2001.01.01 és 2021.12.31. közötti időszakban érkezett és befejezett perek (Forrás: a szerző saját szerkesztése)

Az adatokból látható, hogy a vizsgált 21 év alatt összesen 104 db peres ügy érkezett a törvényszékre és 102 db ügyet fejeztek be, gyakorlatilag szinte az érkezés számával egyező mennyiségű befejezés született. A 102 db befejezésből 47 db ügyet érdemben fejeztek be, melyből 40 db ügyet ítélettel, 2 db ügyet bírósági meghagyással fejeztek be, és 5 esetben – melyek elemzésére külön, az V. fejezetben részletesebben kitérek – kötöttek egyezséget a felek a perben. 55 db peres ügy egyéb, nem érdemi módon fejeződött be, mely utóbbi ügyeket a VI. fejezetben fejtem ki. Az érdemben befejezett 47 db ügy közül összesen hat ügyben, ebből a 40 db ítélettel befejezett perben négy ügyben, az 5 db egyezséggel zárult ügyből két ügyben volt az egyik peres fél külföldi gazdasági társaság. Az 55 db nem érdemi, egyéb befejezéseken belül, a 23 db megszüntetett ügy közül kettő esetben volt külföldi az egyik peres fél.

[6] A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: régi Pp.).

[7] Megjegyzés (a G.40.082/2018/3. számú határozat alapján): A 2018. május 28-án benyújtott fizesési meghagyás kibocsátása iránti kérelemmel indult eljárásra alkalmazandó polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban Pp.) 20. § (1) bekezdése alapján a törvényszék hatáskörébe azok a perek tartoznak, amelyeknek elbírálását törvény nem utalja járásbíróhatáskörébe. A Pp. 20. § (3) bekezdés a) pontja értelmében járásbíróhatáskörbe tartoznak – a többi közt – azok a vagyoni jogi perek, amelyek tárgyának értéke nem haladja meg a 30 millió Ft-ot. A Pp. 7. § (1) bekezdés 18. pontja alapján vagyoni jogi pernek az a per minősül, amelyben az érvényesített igény a fél vagyoni jogain alapul vagy értéke pénzügyben kifejezhető. A Pp. megszüntette a régi Pp. 23. § (1) bekezdés d) pontjának azon rendelkezését, amely a nemzetközi áru fuvarozási szerződéssel kapcsolatos pereket a pertárgy értékétől függetlenül törvényszéki hatáskörbe utalta, így e perek, mint vagyoni jogi perek a pertárgyérték nagyságától függően tartoznak járásbíróhatáskörébe vagy törvényszéki hatáskörbe.

[8] A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: Pp.).

[9] A Pp. 20. § (3) bekezdés ah) pontja.

Érdekes mutató, hogy a befejezések kevesebb, mint a fele, 46%-a érdemi, míg nagyobb mértékű, 54% az egyéb módon történt befejezés. Az érdemi befejezések megoszlásából látható, hogy a jogviták 85%-a ítélettel fejeződött be. A peres felek az ügyek 5%-ában kötöttek egyezséget a tárgyaláson, melyet a bíró ítélet hatályú végzéssel jóváhagyott. Bírósági meghagyást a perek mindössze 4%-ában bocsátott ki a bíróság.

III. BÍRÓSÁGI ÜGYEK ÉRDEMI BEFEJEZÉSEIBŐL AZ ÍTÉLETEK TARTALMI VIZSGÁLATA

Az érdemben befejezett ügyekből az ítéletek közül az utóbbi hét évben hozott ítéleteket vizsgáltam meg részletesebben. A 2015. év elejétől a 2021. év végéig^[10] a törvényszéken hozott, összesen kilenc ítéletet tekintettem át. A kilenc ítéletből hat elsőfokon jogerőre emelkedett, három ítélet ellen fellebbezéssel éltek, ennek következtében három esetben ítéltáblai^[11] döntés is született. A három ítéltáblai döntés gyakorlatilag helybenhagyta az elsőfokú ítéletet. Kettő teljes egészében helybenhagyó volt, egy esetben az ítéltábla az elsőfokú ítéletet a per fő tárgya tekintetében helybenhagyta, és a késedelmi kamatfizetés vonatkozásában részben megváltoztatta.

Az utóbbi hét év kilenc ítélete 66%-ában a peres felek nem éltek a jogorvoslati lehetőségükkel, vagyis elfogadták, tudomásul vették a bírói döntést. Az elsőfokú ítéletek közül nyolc esetben az alperes(eke)t marasztaló/részben marasztaló döntés született, egyben pedig a bíróság elutasította a keresetet.

A vizsgált ügyek esetében megállapítható, hogy egyikben sem volt kizárt a magyar bíróság joghatósága, ezért eljárhatott a perben.^[12] Az ítéletek tárgyát és az alkalmazott jogi háttérrel tekintve nyolc ügy esett a Nemzetközi Közúti Árufuvarozási Szerződésről szóló, Genfben, az 1956. évi május hó 19. napján kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1971. évi 3. törvényerejű rendelet hatálya alá. Ezek közül öt ügyben fuvardíj, egy ügyben biztosítási díj és kettő ügyben kártérítés jogcímén kérte kötelezni keresetében a felperes az alperest. A kilencedik peres jogvita a hajóselismervényekre vonatkozólag az 1924. évi augusztus hó 25. napján Brüsszelben kelt egyezmény becikkelyezése tárgyában hozott 1931. évi VI. törvény 1. cikk b) pontja alá eső fuvarozási szerződésből eredő követelés volt.

[10] Megjegyzés: ebből 3 évben nem törvényszéki hatáskör volt. 30 millió Ft értékhatár feletti fuvardíj nem igazán fordul elő, legfeljebb kártérítés megfizetése iránti igény.

[11] Két esetben a Fővárosi Ítéltábla, egy esetben a Győri Ítéltábla ítélete.

[12] A Kúria 3/2015. számú gazdasági elvi döntése szerint a Nemzetközi közúti árufuvarozási szerződéssel kapcsolatos perben a magyar bíróság joghatóságát a Nemzetközi Közúti Árufuvarozási Szerződésről szóló Egyezmény (CMR) alapján kell vizsgálni.

IV. EGY JOGVITA LEZÁRÁSA AZ ELSŐ- ÉS MÁSODFOKÚ BÍRÓI GYAKORLAT TÜKRÉBEN

A bíróság a perben lefolytatott bizonyítási eljárás eredményét a Pp. szabályainak betartásával mérlegeli. „A perben jelentős tényeket a felek tényállításainak és perben tanúsított magatartásának, valamint a per tárgyalása során megismert bizonyítékoknak és egyéb peradatoknak az egybevetése, egyenként és összességében történő értékelése alapján a meggyőződése szerint állapítja meg.”^[13] Az elsőfokú bíróság határozatát – fellebbezés folytán – jogorvoslati eljárás keretében a másodfokú bíróság vizsgálja felül. „Ha az elsőfokú bíróság ítélete érdemben helyes, a másodfokú bíróság ítéletével azt helybenhagyja, ellenkező esetben az elsőfokú bíróság ítéletét egészben vagy részben megváltoztatja.”^[14] Lényegében azonos módon szabályozott a régi Pp. is.^[15] A vizsgált kilenc ítélet közül szűrőpróbaszerűen kiválasztottam egy, másodfokot is megjárt ítéletet, mely részletesebb ismertetésén, feldolgozásán keresztül mutatom be a bírói jogalkalmazást.

A felperes mint fuvarozó és az alperes mint megbízó eseti megbízási szerződést kötöttek, melynek alapján a felperes feladata a felrakott árú, a címzettnél szerződésben kikötött fix időpontban lerakása volt, fuvardíj ellenében. Az elsőfokú bíróság tényként állapította meg, hogy a felperes a megbízást késedelemmel teljesítette. A felperes fuvardíjról kiállított számláját az alperes a fizetési határidőig nem teljesítette, sőt a fizetési felszólításnak sem tett eleget. Ezt követően az alperes levélben tájékoztatta a felperest, hogy a felperes többnapos késedelme miatt kára keletkezett, ugyanis a saját megbízója a fuvardíját csökkentette, melyet tovább kívánt hárítani a felperesre. Az állandó üzleti partnerét elvesztette, mely neki jövedelemkiesést, kárt okozott. A keletkezett kárával kívánta kompenzálni a felperes felé fennálló fuvardíj-tartozását.

Ilyen előzmények után a felperes keresetében a teljes fuvardíj és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az alperest, míg az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérte. A felmerült kárigénye összegét a kereseti követelés összegével egyezően állapította meg, melynek beszámítását kérte a felperesi kereseti követelés összegébe. A felperes vitatta az alperes ellenkövetelését, annak elévülésére hivatkozva. Utalt a CMR Egyezmény 32. cikk (1) és (4) bekezdéseire. Állította, hogy az előírt 21 napos törvényi határidő alatt vele az alperes írásbeli fenntartást nem közölt, így kártérítésnek nem lehet helye. A 32. cikk (1) bekezdése szerint kiszolgáltatási késedelem az áru kiszolgáltatásának napjától számított egy év alatt elévült a fuvarozási igény, mely sem viszontkeresetként, sem kifogás útján nem érvényesíthető. Egy napos késedelmet ismert el, emiatt érdemben vitatta az alperesi kárigény jogalapját, nevezetesen, hogy emiatt az alperest kár érte volna. Az al-

[13] Pp. 279. § (1) bekezdés.

[14] Pp. 383. § (2) bekezdés.

[15] Régi Pp. 206. § (1)-(2) bekezdése és a 253. § (2) bekezdése.

peres az elévülési kifogással szemben a régi Ptk.^[16] 296. § -ára hivatkozott, mely szerint az elévült követelés beszámítási kifogásként érvényesíthető.

Az elsőfokú bíróság jogi álláspontja szerint nem volt vitás, hogy a felek között fuvarozási megbízás jött létre, melynek érdemben teljesítése esetén a felperes fuvardíjra volt jogosult. Ennek jogalapját és összecszerúságát az alperes sem vitatta. A bíróság az alperes beszámítási kifogását alaptalannak ítélte, megállapítva, hogy az alperes kártérítési igénye nem érvényesíthető. Az indokolásában kifejtette, hogy a CMR 30. cikk 3. bekezdése szerinti 21 napos határidő jogvesztő. Az alperes a 21 napos határidőt elmulasztotta. A felperes felé tett kárigény-bejelentést tartalmazó levele 21 napon túl érkezett a felpereshez, azt megelőzően írásbeli fenntartást nem közölt a felperessel. A bíróság kifejtette, hogy a felperes késedelemből eredő kárának megtérítésére irányuló követelése nemcsak elévült, hanem a kár megtérítéséhez fűződő joga is megszűnt a CMR 30. cikk 3. bekezdése értelmében. A CMR 32. cikke alapján az egy éves elévülési határidő csak abban az esetben volna alkalmazandó, ha 21 napon belül az alperes írásbeli fenntartást közölt volna a felperessel. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság az alperest a kereseti kérelemben foglaltak szerint marasztalta.

Az ítélet ellen az alperes élt fellebbezéssel, melyben elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, másodlagosan annak megváltoztatását, a beszámítási kifogásának helyt adással a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást nem tárta fel, a tanú meghallgatási indítványát elutasította, ezzel őt elzárta a bizonyítástól. Vitatta a követelés elévülésére levont jogi következtetést, hivatkozott arra, hogy határidőben, írásban közölte a késedelem miatti fenntartását. Súlyos gondatlanságnak minősítette a felperes késedelmét a fix határidős fuvarfeladatra tekintettel, hivatkozott arra, hogy ilyen esetekben az elévülési idő három év. Hivatkozott továbbá felperes együttműködési kötelezettsége megsértésére és erre figyelemmel a régi Ptk. 459. § (1) és (2) bekezdése alapján fennálló kárfelelősségre. Hivatkozott arra is, hogy felperes vállalta a kár megtérítését, ami miatt is jogszerű a beszámítási kifogása, az ezen tény bizonyítására indítványozott tanúkat azonban nem hallgatta ki az elsőfokú bíróság. A felperes fellebbezési ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A másodfokú bíróság^[17] kimondta, hogy az alperes fellebbezése nem megalapozott. Az elsőfokú bíróság az ítéletében a tényállást a jogvita elbírálásához szükséges mértékben feltárta, és helytálló az abból levont jogi következtetése is. Helyesen állapította meg, hogy a peres felek között a régi Ptk. 506. § (1) bekezdésén keresztül alkalmazandó, CMR hatálya alá tartozó, a régi Ptk. 488. §-a szerint minősülő nemzetközi közúti áru fuvarozási szerződés jött létre. A másodfokú bíróság kifejtette, hogy a CMR 30. cikk 3. pontja szerinti kiszolgáltatási késedelem esetén kártérítésnek csak abban az esetben van helye, ha attól az időponttól számított 21 napon belül, amikor az árut a címzett rendelkezésére bocsátották, írásbeli fenntartást közöltek a fuvarozóval. Ez a határidő különös

[16] 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről (továbbiakban: régi Ptk.).

[17] Fővárosi Ítéletábla.

jelentőséggel bírójogvesztő határidő.^[18] Ezzel kapcsolatosan helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a határidő elmulasztása jogvesztésre vezet, azaz a késedelemből eredő követelés érvényesíthetőségét kizárja. Mindez önmagában a beszámítási kifogás elutasításához vezet, ezért a másodfokú bíróság is mellőzte az alperes azon hivatkozásának vizsgálatát, mely szerint a felperes eljárását súlyosan gondatlannak minősítve, 3 éves elévülési idő figyelembevételét állította. A másodfokú bíróság csupán megjegyezte, hogy a régi Ptk. 297. § (2) bekezdésében foglaltaktól eltérően a régi Ptk. 506. § (1) bekezdésén keresztül irányadó CMR 32. cikk 4. pontja szerint az elévült igény sem viszontkeresetben, sem kifogás útján nem érvényesíthető. A szükségtelen bizonyítási indítványokat mellőzte, egyben rámutatott arra, hogy az elsőfokú bíróság nem tévedett a beszámítási kifogás elutasításakor, és helytállóan adott helyt az egyéb okból vitássá nem tett, jogalapjában, valamint összecszerülésében egyaránt bizonyított fuvardíj iránti követelésnek, melyet a másodfokú bíróság helyben hagyott.

A vizsgált ügyben a különböző szintű bíróságok az ítélezési feladatukat maradéktalanul ellátták, a peres felek a rendes jogorvoslati lehetőségeiket kimerítették, a jogvitájukban jogerős bírói döntés született.

V. BÍRÓSÁGON, EGYEZSÉGGKÖTÉSSEL BEFEJEZETT PEREK

A bíróság előtt folyamatban lévő perek érdemben nemcsak ítélettel, hanem ítélet hatályú egyéb határozattal is befejezhetők: bírósági meghagyással^[19] vagy egyezséggel.^[20] A fenti, 1. táblázatban rögzített adatokból kitűnik, hogy a vizsgált tárgyidőszakban érkezett 104 db ügyből, ezek 47 db érdemi befejezéséből öt peres ügyben egyezség jóváhagyásával fejezte be a pert a bíróság. Külön fejezetet szántam ezen befejezések elemzésére, mert bár az egyezség még nem alternatív vitarendezés, hiszen a bíróság foglalja jegyzőkönyvbe, a felek kérésére, bíróság előtt folyó perben. A bírói egyezségnek ugyanaz a hatálya, mintha a bíróság ítélettel döntötte volna el a peres felek jogvitáját. Állami végrehajtó erő kapcsolódik hozzá. Mégsem vitatható el az egyezség jogintézményétől a jogvita békés megoldásra törekvése, lezárása.

A Pp.^[21] úgy rendelkezik: „a bíróság a per bármely szakaszában megkísérelheti, hogy a felek a jogvitát vagy a vitás kérdések egy részét egyezséggel rendezzék”. A jogalkotó az eljárásjogi kódex megalkotásakor kifejezetten nagy hangsúlyt fektetett a jogvita békés rendezésének előmozdítására. Ezt erősíti a 238.

[18] Lásd a LB Gf.III.31.717/1994/4. és a Gf.III.31.215/1996/3. számú ügyekben is azonos álláspontját.

[19] Pp. 348. § (2) ... a jogerős bírósági meghagyásnak ugyanaz a hatálya, mint az ítéletnek.

[20] Pp. 239. § (3) bekezdés: A bíróság által jóváhagyott egyezségnek ugyanaz a hatálya, mint az ítéletnek.

[21] Pp. 238. § (1) bekezdés.

§ (2)^[22] bekezdésének szabályozása is. A Pp. szabályaiból egyértelműen tetten érhető a perelterelést elősegítő jogalkotói szándék, az egyezségkötés előmozdítását segítő megoldások, az alternatív vitarendezés irányába terelés és a közvetítésről, bírósági közvetítésről adott bírói tájékoztatás fontossága.^[23] A Pp. indokolása már az egyezségi kísérletre idézés nempéres eljárás jogintézményénél kiemeli a jogvita perindítás nélkül történő elintézési lehetőségének hangsúlyozását a felek közötti egyeztetés előmozdítása érdekében.^[24]

A perben létrejöhet egyezség a peres felek között a bírói kezdeményezés folytán, de érkezhetnek úgy is a felek a tárgyalásra, hogy egymással már megállapodtak tárgyaláson kívül, és ennek eredményét kérik bírói egyezségbe foglalni és végzéssel jóváhagyni. A létrejött megállapodásuk lehet – akár jogi képviselőjük közreműködésével létrejött – saját egyeztetés eredménye, vagy közvetítő, mediátor, illetve bírósági közvetítő^[25] előtt kötött megállapodás.

A vizsgált öt ügy mindegyikében mások voltak a felek, mind felperesi, mind alperesi oldalon. A tárgyalási jegyzőkönyvekből az állapítható meg, hogy a peres felek között egyezség létrehozását nem a bíró kísérelte meg, és a felek nem is a tárgyaláson egyezkedtek. Mindegyik ügyben kivétel nélkül a bírósági tárgyalásokat megelőzően, illetve a tárgyalások között egyezkedtek, elsősorban jogi képviselőjük közreműködésével. Közvetítő, mediátor közrehatásának nem volt nyoma az ügy iratai között. A peren kívül létrejött megállapodásukat kérték a felek utóbb bírói egyezségbe foglalni a tárgyaláson.

Az első ügy fizetési meghagyással indult, mely ellen a kötelezett ellentmondással élt. A törvényszékre áttétel követően a bíró felhívására a felperes fenntartotta fuvardíjigényét, annak járulékaival együtt. A perben tartott első tárgyaláson azonban a felperes egyezségi ajánlatot tett az alperes felé, aki azt elfogadta. A bírósági jegyzőkönyv tanúsága szerint a tárgyalás csupán 20 percig tartott, és a jegyzőkönyv nem rögzítette a felek érdemi egyezkedését. Mindez azt valószínűsíti, hogy a megállapodás a felek tárgyalást megelőző egyeztetéseinek az eredménye volt. A felek közös kérelmére a bíróság egyezségbe foglalta a megállapodásukat és azt végzésével jóváhagyta. A végzés a kihirdetése napján jogerőre emelkedett. Érdekessége az ügynek, hogy a tárgyalást megelőzően egy hónappal benyújtott felperesi előkészítő irat első bekezdése hivatkozik a felek közötti addigi folyamatos és zökkenőmentesen működő jó üzleti kapcsolatra. Ebből levonható az a következtetés, mely szerint a gazdasági élet szereplőinél a hosszú távú, jól működő üzleti kapcsolat megtartása – akár személyes, akár üzleti érdekből – ösztönzőleg hat a békés megoldások kidolgo-

[22] „(2) A bíróság - ha annak sikerére esély mutatkozik, különösen, ha a felek bármelyike kéri - tájékoztatja a feleket a közvetítői eljárás lényegéről, igénybevételének lehetőségéről, feltételeiről és ezzel összefüggésben a szünetelés szabályairól. Ha a felek a közvetítői eljárás során megállapodást kötnek, azt a szünetelés időtartamán belül a bírósághoz egyezségként történő jóváhagyás végett benyújthatják. Ebben az esetben a bíróság az eljárást folytatja és a 239. § (1) bekezdése szerint jár el.”

[23] Lásd bővebben: Turcsán, 2021, 173.

[24] Pp. indokolása a 167 §-168 §-hoz. Ld. uj.jogtar.hu: A 2016. évi CXXX. törvény indokolása.

[25] A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény hatálya alá tartozó közvetítő, illetve bírósági közvetítő.

zása, elfogadása irányába. Még olyan áron is, hogy az adott üzletben a cég pénzügyi elvárásai nem érvényesülnek maradéktalanul.

A második ügyben a hatodik tárgyaláson kérték a felek az egyezség jegyzőkönyvbe foglalását. A közel egy évig tartó perben kereset, beszámítási kifogás, kérelmek, ellenkérelmek váltották egymást az iratokban, okirati bizonyítékokat csatoltak, bizonyítási indítványokat terjesztettek elő a felek. A bíróság az első három érdemi tárgyaláson meghallgatta a felek képviselőit, majd tanúbizonyítást folytatott le, négy tanút hallgatott ki. A fuvardíj-elszámolási vitában a következő két tárgyalást a felek közösen kérték elhalasztani, tekintettel arra, hogy egymással peren kívüli egyeztetést folytatnak egyezségkötés előkészítése céljából. A perben tartott hatodik tárgyalásra már a jogi képviselőik által ellenjegyzett írásbeli megállapodással érkeztek, megállapodásukat a bíróság egyezségbe foglalta, és végzésével jóváhagyta.

Ebben az ügyben a felek és a tanúk nyilatkozataiból szembetűnő volt, hogy a cégvezetők régi, jól működő üzleti kapcsolatot ápoltak, a fuvarfeladatokat sokszor már csak szóban, telefonon egyeztették le, írásbeli szerződés nélkül dolgoztak, fuvaroztak, számláztak, fizettek egymásnak az alperesi ügyvezető koordinálása mellett. Az elszámolási nehézségek akkor kezdődtek közöttük, amikor az ügyvezetőnek megszűnt a jogviszonya a cégnél. A háttérben húzódó, megromlott személyi kapcsolatok elérték azt a szintet, ami már hatással volt a cégek üzleti, pénzügyi érdekeire. Pert megelőző egyeztetések hiányában, a konfliktus peres szakaszában – vélhetően a tanúvallomásokból felszínre került információk és az egyéb adatok alapján – jutottak el oda, hogy elkezdjenek egymással egyeztetni, a kölcsönös követeléseiket átszámolni. Az egyeztetések öt hónapon át zajlottak, mielőtt bírói egyezségben le tudták zárni a konfliktusukat. Esetükből levonható az a következtetés, hogy a vezetők személyi kapcsolata kihatással lehet az üzleti kapcsolatokra. Emellett, ha a cégek a per előtt kezdték volna el a problémák feltárását és a békés megoldások keresését, nem került volna sor a per megindítására.

A harmadik, fizetési meghagyással indult ügyben a felperes fuvardíj követelését az alperes – az ellentmondásában írtak szerint – nem tudta beazonosítani. A keresetlevél benyújtására az alperes írásban már nem reagált, és a perben kitűzött első tárgyaláson elismerte a felperes kereseti követelését. A felek megállapodását a bíróság egyezségbe foglalta és végzésével jóváhagyta. Ebben az esetben is valószínűleg elkerülhető lett volna a per, ha a felek előzetesen keresnek alternatív megoldást az elszámolási vitájuk rendezésére.

A negyedik ügyből – az alternatív vitarendezést illetően – messzemenő következtetéseket nem lehet levonni. Az alperes fuvarfeladatot végzett a felperesnek, miközben ismeretlen tettesek a gépjárművel együtt a teljes rakományt eltulajdonították. A per alatt a felperes teljes kárát egy biztosítótársaság megtérítette, ezért a felperes kérte a perből elbocsajtását és a biztosítótársaság perbelépésének megállapítását. Ezt követően, a bírósági tárgyalást megelőzően a peres felek peren kívüli egyeztetéseket tartottak, melynek eredményeképpen megállapodtak. Kérelmükre a bíróság egyezségbe foglalta a megállapodásukat és azt végzésével jóváhagyta.

Az ötödik ügyben a felperes fuvardíj iránti követelése tárgyában még az érdemi tárgyalás előtt peren kívüli egyeztetést folytattak, és először az eljárás szünetelésének megállapítását kérték. Kérelmükre a bíróság folytatta a pert, és a szünetelés ideje alatt létrejött megállapodásukat a kitűzött tárgyaláson egyezségbe foglalta, majd végzésével jóváhagyta. Ebben az ügyben is látható, hogy a gazdasági társaságoktól nem állt távol a békés megoldások keresése. Az ismertetett ügyekben a felek a jogvita peresített szakaszában is törekedtek az egyezség megkötésére.

VI. EGYÉB, NEM ÉRDEMI MÓDON BEFEJEZŐDÖTT PEREK

A bírósági statisztikákban az egyéb módon befejezés nem érdemi befejezésnek számít. Mégis felkeltette az érdeklődésem, hogy a 102 db befejezésből az 55 db egyéb befejezés – azaz a teljes befejezések 54% a, vagyis többsége – vajon mit takar, játszik-e szerepet ezen számok mögött a jogvita peren kívüli békés úton történő megoldása, a vita alternatív rendezése.

Első lépésként számba vettem az egyéb, nem érdemi befejezések mikénti megoszlását, melynek eredményét az alábbi táblázat szemlélteti:

Egyéb, nem érdemi befejezések (55 db) megoszlása				
Pp.130.§ és visszautasítás	áttétel	szünetelés ^[26] , félbeszakadás, felfüggesztés	megszüntetés	egyéb, ügyviteli befejezés
9	6	8	23	9

2. táblázat: Nemzetközi áru fuvarozással, szállítványozással kapcsolatos perek a Székesfehérvári Törvényszéken 2001.01.01 és 2021.11.30. között (Forrás: a szerző saját szerkesztése)

[26] Megjegyzés: 1) Sokszor a közös kérelemre való szünetelés folytáni megszűnés mögött is a meg egyezés áll. 2) Valószínűleg azért nem egyezség, mert a szünetelés és megszüntetés esetén a mérsékelt illeték 30%, míg egyezség esetén 50%.

Ezen ügyek a BÜSZ^[27] szerint befejezett ügynek minősülnek, de nem érdemi befejezések. A befejezettként kezelendő ügyeket a BÜSZ 39. § (2)^[28] bekezdése tizenhárom pontban sorolja fel, melyből 8 kapcsolódik polgári perhez.

A táblázat adatai közül a 23 db megszüntetést vizsgáltam meg részletesebben, hiszen azok mögött állhat okként esetlegesen a jogvita békés megoldása.

A 23 db ügyből tíz ügyben a felek peren kívüli egyeztetésükre, illetve peren kívül kötött megállapodásukra hivatkozással közösen kérték a per megszüntetését, és a felperes elállt a kereseti követelésétől. Ezen ügyek közül hét esetben már az alperes teljesítése is foganatba ment. Ebben a tíz perben egyértelműen megállapítható volt, hogy a felek a jogvitájukat békés úton rendezték, lezárták. További három esetben indokolás nélkül állt el a kereseti követelésétől a felperes, míg kettő ügyben a felperes azért állt el a keresetétől, mert az alperes ellen felszámolási eljárás indult, a felperes közlése szerint a követelést hitelezői igényként bejelentette, amit a felszámolóbiztos vissza is igazolt, illetve elismert.

Másik hat ügyben a keresetlevél benyújtásáig és az illeték peres illetekre kiegészítéséig sem jutott el a jogvita. A fizetési meghagyás ellen a kötelezett ellentmondással élt, melyet követően a bíróság felhívta a felperest a keresetlevél benyújtására és az illeték kiegészítésére. Ezekben a perekben a felperes a felhívásnak a megadott határidő alatt nem tett eleget, ezért a bíróság a pereket megszüntette. Ebben a hat ügyben az iratok között nincs konkrét hivatkozás a felek peren kívüli egyeztetéseire. A passzív felperesi magatartás oka lehet az, hogy a fizetési meghagyásban előterjesztett igénye kielégítésre került, valószínűleg a felek peren kívüli egyeztetése eredményeképpen. De az is lehet, hogy a felperes a peres eljárással járó további idő- és költségráfordítást vagy a perlési kockázatot nem kívánta vállalni. Egy biztos, hogy a felperes nem kívánta a peres út folytatását.

[27] 14/2002. (VIII.1.) IM rendelet – a bírósági ügyvitel szabályairól (továbbiakban: BÜSZ).

[28] 39. § (1) Befejezett az az ügy, amelyben a bíróság ügydöntő határozatot hozott. (2). Az (1) bekezdésben említett ügyön kívül befejezett az az ügy is (befejezettként kezelendő ügy), amelyben:

- a) a keresetlevelet visszautasították,
- b) félbeszakadt az eljárás,
- c) szünetel az eljárás,
- d) felfüggesztették az eljárást,
- e) megszüntették az eljárást,
- f) a fizetési meghagyásos eljárás iratait, illetve a keresetet tartalmazó iratot a közjegyző felhívása szerinti bíróságnak küldik meg,
- g) -
- h) más ügghöz való egyesítésről rendelkeztek,
- i) az ügy áttételéről rendelkeztek, vagy más bíróságot jelöltek ki az eljárásra,
- j) bíróság elé állítás esetén az ügyésznek való visszaküldésről rendelkeztek,
- k) magánvádas eljárás esetén az ismeretlen elkövető kilétének felderítése érdekében nyomozást rendeltek el, illetve azért rendelkeztek az ügyésznek való megküldésről, mert olyan bűncselekmény látszik megállapíthatónak, amely miatt a vádat az ügyész képviseli,
- l) a közigazgatási perrendtartásról szóló törvény alapján, a tévesen a bírósághoz benyújtott keresetlevélnek az ügyben első fokon eljáró közigazgatási szerv részére történő megküldéséről rendelkeztek,
- m) az eljárás elhúzódása miatt benyújtott, felterjesztett kifogást bíráltak el.

A még fennmaradt két ügyben a bíróság azért szüntette meg a pert, mert az egyikben az I. r. alperes fizetési meghagyás elleni ellentmondása elkésett, ezért vele szemben a követelés jogerőre emelkedett, a II. r. alperessel szemben nem tartotta fenn a keresetet, kérte a per megszüntetését. A másik per megszüntetésére azért került sor, mert a felperes nem tudta igazolni a perbeli jogképességét.

Álláspontom szerint a 23 megszüntetésben – az utóbbi kettő ügy kivételével – szerepe lehetett a felek egyeztetésének, peren kívüli megállapodásuknak a jogviták lezárásában, a perek békés megoldásában. Valószínűsíthető, hogy a fent ismertetett 23 ügyből több esetben a felek konszenzusra jutottak, és bár a felperes elindította az eljárást, mégsem kérte az állami igazságszolgáltatás döntését. Véleményem szerint ezekben az ügyekben is helye lett volna már a perindítás előtt a konszenzus keresésének, a jogvita alternatív megoldásának.

VII. MI TÖRTÉNIK AZOKKAL A JOGVITÁKKAL, AMELYEK NEM KERÜLNEK A BÍRÓSÁG ELÉ?

Egy konfliktus mindig érdekvitából^[29] indul ki, érintsen az magánszemélyt vagy gazdasági társaságot. A gazdasági társaságok a jogvitáikat vagy maguk oldják meg, még mielőtt sor kerülne keresetlevél benyújtására, vagy a pereskedésig jut el a vitájuk, és a bíróságtól várják a megoldást. A tanulmányom eddigi fejezeteiben igyekeztem bemutatni a bírói gyakorlatot, döntéseket, majd a perekben az egyezségek létrejöttét, ami tulajdonképpen a felek döntése bírósági eljárásban. Míg ítélet esetén a felek átruházzák a döntés jogát a bíróságra, addig – ugyan a bíróságon, de – az egyezség megkötésekor saját kompetenciájukba vonják a jogvita eldöntésének jogát. Innen már csak egy lépés, ha per indítása helyett/előtt élnek a saját, békés megoldások adta lehetőségeikkel, és egyeztetések eredményeképpen kötik meg a jogvitát lezáró megállapodást. Mindezt tehetik közvetlenül, de segítők, ügyvédek támogatásával is, vagy igénybe vehetik az alternatív vitarendezés különböző lehetőségeit is. Míg a bírósági eljárásokról rendelkezésre állnak statisztikák, addig az alternatív módon rendezett viták, konfliktusok többségéről csupán célzott kutatásokból nyerhetünk információt.

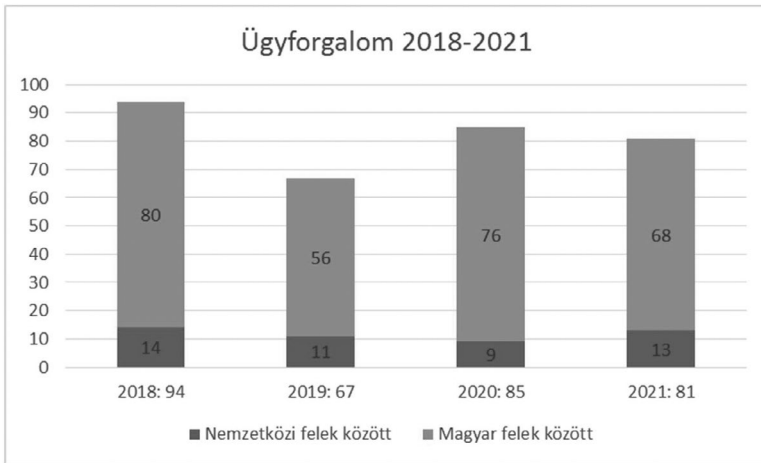
Egy empirikus kutatás^[30] részeredményeit feldolgozó tanulmány arról számol be a Bécsi Vételi Egyezmény^[31] alkalmazásával kapcsolatosan, hogy „a joghatósági kikötések esetében az ügyvédi joggyakorlat előszeretettel köti ki választottbíróság joghatóságát a kereskedelmi jogviták felmerülésének esetére, illetve számos esetben a partnerország bírósága joghatóságának kikötésére kerül sor.” Mindebből Glavanits Judit levonja azt a következtetést, hogy „a nemzetközi ke-

[29] Turcsáné, 2020, 37.

[30] Glavanits, 2016, 65-82.

[31] Az 1978. évi 20. tvr-rel kihirdetett, Egyesült Nemzeteknek az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseiről szóló, Bécsben, az 1980. évi április hó 11. napján kelt Egyezmény.

reskedelmi (adásvételi) ügyletek jelentős része nem is kerül a magyar rendes bírósági eljárás látókörébe, mert egy jelentős részük a választottbíróságokon, másik jelentős részük egy másik ország bírósága előtt kerül tárgyalásra”. Ehhez kapcsolódóan mutatom a Választottbíróság honlapján közzétett ügyforgalmi statisztikai adatokat tartalmazó diagrammot, ami az elmúlt négy év adatait öleli fel. Ezen jogviták szereplői – szerződési kikötéssel – eljutottak egy alternatív vitarendező platformhoz, választottbírósági eljárást kezdeményeztek.

1. ábra: Magyar Kereskedelmi és Iparkamara ügyforgalma 2018 és 2021 között
(Forrás: mkik.hu)

A tanulmány megállapítása szerint míg jellemzően a kisebb ügyvédi irodák a magyar bíróság joghatóságának kikötéséhez ragaszkodnak és a magyar jog alkalmazását kérik, addig a nagyobb ügyvédi irodákra az a jellemző, hogy a szerződésekből alternatív vitarendezési módot kötnek ki, vagy másik ország bíróságánál keresnek jogorvoslatot. A tanulmány megállapításai kínálják azt a választ, hogy a nemzetközi kereskedelmi ügyletek felei – a rendes bírászkodás helyett – már a szerződésekből élve a kikötésekkel, előnyben részesítik az alternatív vitarendezés adta lehetőségeket a szerződéses jogügylettel kapcsolatos esetleges jövőbeli jogvitájuk békés rendezése érdekében.

Szerződéses kikötésről számol be Dévényi Norbert is cikkében,^[32] mely szerint a 90-es években az osztrák szerződéskötési gyakorlatban elterjedt, hogy

[32] Dévényi, 1999, 21-23.

mediációs klauzulát írnak a szerződésbe. Ez alapján a felek vállalják, hogy vita esetén először mediációs eljárásban próbálják meg rendezni a konfliktusukat, csak ennek sikertelensége esetén veszik igénybe a bírói utat. Pokol Béla kötetében^[33] abból a tényből indul ki a jog elkerülésének útjai vizsgálatánál, hogy nem minden jogi konfliktus kerül a bíróság elé. Egy német jogszociológiai vizsgálatra^[34] hivatkozik, mely kimutatta, hogy az összes sérelmet szenvedett 37%-a ment el a bírósági út igénybevételéig.

Álláspontom szerint a fenti három írás megállapításai más-más oldalról, megvilágításból vizsgálják a kérdést, mégis gyakorlatilag egy irányba mutatnak. A gazdasági társaságok jogvitáinak egy része megoldódik közvetítői segítség nélkül. Vannak azonban olyan konfliktusok, melyek megoldásához a gazdasági társaságok már igénylik az alternatív vitarendezési lehetőséget, például mediációs, vagy éppen választottbírósági eljárást. Érzékelhető a gazdasági társaságok üzletpolitikájának tudatossága is ebben a kérdésben, hiszen már a szerződések megkötésénél is gyakran használják az alternatív vitarendezési kikötést. Mégis, a jogviták egy – vélhetően szűkebb – része eljut a bíróságokra. Azokban a jogvitákban, amelyekben nem sikerül saját egyeztetéssel vagy alternatív módon megállapodásra jutniuk, fordulnak az állami igazságszolgáltatáshoz, kéri a bírói döntést.

VIII. KONKLÚZIÓ, JAVASLAT

A téma vizsgálata során összességében elmondható, hogy a nemzetközi árufuvarozási és szállítmányozási jogviták jelen vannak a bíróságokon, a bírói gyakorlat minden esetben helyesen állapította meg joghatóságát és alkalmazta a CMR Egyezmény szabályait. Valószínűsíthetően a békés megoldás, konszenzus hiányában fordulnak a felek bírósághoz, a már elmérgesedett jogvitákban kéri a bíróság döntését. A vizsgált törvényszéken a 21 év alatti 104 db ügykezelés mégis alacsony számnak tekinthető.^[35] A 2015. év elejétől a 2021. év végéig törvényszéken hozott, összesen kilenc ítéletből hat elsőfokon jogerőre emelkedett. Az utóbbi hét év kilenc ítélete 66%-ában a peres felek nem éltek a jogorvoslati lehetőségükkel, vagyis elfogadták, tudomásul vették a bírói döntést, az állami igazságszolgáltatást. Az alperesi mulasztás következményeként a 21 év alatt született, összesen 2 db bírósági meghagyás^[36] elenyésző számnak tekinthető.

[33] Pokol, 2003, 38.

[34] Falke – Gessner, 1982, 289-315.

[35] Megjegyzés: A kötelező fizetési meghagyási értékhatás 1 millió Ft, majd 2018. évtől 3 millió Ft, ezért a jogviták túlnyomó része jogerős fizetési meghagyással zárul.

[36] Megjegyzés: fizetési meghagyással indult perben a PK. 172. számú állásfoglalás 2009. évig lényegében kizárta a fizetési meghagyást, majd a 2/2009. PJE ezt korlátozottan lehetővé tette.

A téma tárgyához tartozó gazdasági viták alacsony ügyszáma utal arra, hogy a gazdasági konfliktusok csupán egy kis része alakul peresített jogvitává, a gazdasági viták másik – valószínűleg nagyobb – része per nélkül oldódik meg, ezért nem kerül bíróság elé. Részben az érintett felek egyeztetései alkalmával vagy más alternatív vitarendezés igénybevételével. Figyelemre méltó, hogy még a bíróság elé került esetekben, a peres szakaszban is mutatkozik megállapodási hajlandóság a felek között. Az érdemben befejezett ügyek egy részében egyezséget kötöttek a felek, ami már a saját döntésüket tükrözi, még ha az állami igazságszolgáltatást vették is igénybe.

A felek alternatív konfliktuskezelési hajlandóságát mutatják a megszüntetéssel zárult ügyekből nyert információk, melyek jól mutatják, hogy az összes, 102 db befejezés és ebből az egyéb módon befejezett 55 db ügy többségében a felek egyeztetései, a békés konfliktuskezelési út választása hozott megoldást a jogvitára. A fentiek alapján javaslatként megfogalmazható, az előzetes egyeztetések a békés konfliktuskezelés iránti hajlandóság még inkább ösztönözhető lenne, ha az alternatív vitarendezés kötelezően kiterjesztést nyerne a gazdasági élet szereplőinek jogvitáira is, mely segítségével a jogviták már korai szakaszában lezárható lenne a konfliktusok nagyobb része. Emellett a gazdasági életben, nemzetközi színtereken sem vitatható el az állami igazságszolgáltatás szerepe, hiszen az állandósult bírói gyakorlat nemcsak a jogvitát dönti el, hanem biztonszágot is ad a gazdasági élet szereplőinek. Mindez érzékelhető volt az elsőfokon jogerőre emelkedett határozatok magas arányából, a bírói döntések, gyakorlat elfogadásából is. Álláspontom szerint a globális kapcsolatokban^[37] a nemzetközi egyezmények stabilitást hoznak, és pozitív hatásuk érzékelhető a nemzetközi gazdasági, üzleti kapcsolatok létrejöttében, fenntartásában, és erősítheti a nemzetközi gazdasági élet biztonságos növekedését.

IRODALOM

- Dévényi Norbert (1999): "Jog vita nélkül": közjegyzőség és mediáció Ausztriában. In: *Közjegyzői Közlöny*. 1999/9. sz.
- Falke, Josef – Volkmar, Gessner (1982): Konfliktnahe als Maßstab. In: Blankenburg, Erhard – Gottwald, Erhard – Strempel, Dieter (Hrsg.): *Alternativen in Ziviljustiz Bundesanzeiger*. Bundesanzeiger, Köln.
- Glavanits Judit – Wellmann Barna Bence (2020): Az alternatív vitarendezés helye a jogrendszerben. In: Glavanits Judit (2020): *Bíró és mediátor, válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről*. Universitas-Győr Kft., Győr.
- Glavanits Judit (2016): A Bécsi Vételi Egyezmény hazai és nemzetközi joggyakorlata – egy empirikus kutatás részeredményei, Az európai jog és a nemzetközi magánjog aktuális kérdései. In: *Ünnepi tanulmányok a 65 éves Milassin László tiszteletére*. Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Győr.

[37] Lásd részletesebben Szalay kéziratát.

- Glavanits Judit (2020): *Bíró és mediátor, válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről*. Universitas-Győr Kft., Győr.
- Szalay Gyula: *A logisztika és a nemzetközi fuvarjog – tansegédlet PhD hallgatóknak*. Kézirat.
- Pokol Béla (2003): *Jogszociológiai vizsgálódások*. Rejtjel Kiadó, Budapest.
- Turcsán Tamara (2021): *A közvetítés Európai Unió szabályozása – egyes tagállami implementációk*. In: *Jog-Állam-Politika*. 2021/2. sz.
- Turcsánné Molnár Katalin (2020): *Bírósági közvetítés Magyarországon a kezdetektől 2019. év végéig*. In: Glavanits Judit: *Bíró és mediátor, válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről*. Universitas-Győr Kft., Győr.

ONLINE HIVATKOZÁSOK

- mkik.hu: Magyar Kereskedelmi és Iparkamara ügyszám 2018-2021 (Elérhető: <https://mkik.hu/adatok-informaciok-a-valasztottbirosagrol>. Letöltés ideje: 2022. április 8.).
- real.mtak.hu: *Bíró és mediátor, válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről*. (Elérhető: <http://real.mtak.hu/112456/1/Biro-es-mediator-nyomdai.pdf>. Letöltés ideje: 2022. április 8.).
- uj.jogtar.hu: Nagykomentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. V. törvényhez, 2021. (Elérhető: <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/367/id/A14Y1522.KK/ts/20210301/>. Letöltés ideje: 2022. április 8.).
- uj.jogtar.hu: A 2016. évi CXXX. törvény indokolása (Elérhető: <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/4/id/A1600130.TVI/lr/238> Letöltés ideje: 2022. április 8.).
- uni-miskolc.hu: Az áruk továbbításával kapcsolatos szerződések (Elérhető: <https://www.uni-miskolc.hu/~eujog/fuvar.htm>. Letöltés ideje: 2022. április 8.).

JOGFORRÁSOK

- A bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2022. (VIII.1.) IM rendelet.
- A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény.
- A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény.
- A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény.
- A polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény.
- Az Egyesült Nemzeteknek az áruk nemzetközi adásvételi szerződéseiről szóló, Bécsben, az 1980. évi április 11. napján kelt Egyezménye kihirdetéséről szóló 1987. évi 20. törvényerejű rendelet.
- Egyezmény a nemzetközi közúti árufuvarozási szerződésről (CMR).
- Kúria 3/2015. számú gazdasági elvi döntése.